

PRESTOPNIŠVO IN VIKTIMIZACIJA MED MLADOLETNIKI NA GORENJSKEM

IZA KOKORAVEC, GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
iza.kokoravec@um.si, gorazd.mesko@um.si

V prispevku so predstavljeni rezultati mednarodne samonaznanitvene študije o mladoletniškem prestopništvu in viktimizaciji (ISR4), ki jo je izvedla raziskovalna ekipa s Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih. Glavni cilji raziskave so pridobiti čim realnejši vpogled v prestopništvo in viktimizacijo med mladoletniki tako na lokalni, nacionalni kot tudi na mednarodni ravni in testiranje kriminoloških teorij o prestopništvu. Osredotočimo se na mladoletnike, ki prihajajo iz gorenjske regije, in podrobneje predstavimo rezultate, do katerih smo prišli s pomočjo bivariatnih analiz, in preliminarne ugotovitve o prestopništvu in viktimizaciji. Izpostavimo posebnosti rezultatov in omejitve raziskave, v zaključku pa podamo predloge za nadaljnje raziskovanje in implikacije ugotovitev na politiko in prakso.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.6](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.6)

ISBN
978-961-286-792-8

Ključne besede:
mladoletniško
prestopništvo,
mladoletniška
viktimizacija,
ISR4,
varnost v lokalnih
skupnostih,
Gorenjska

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.6](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.6)

ISBN
978-961-286-792-8

Keywords:

juvenile delinquency,
juvenile victimization,
ISR4,
safety and security in local
communities,
Gorenjska region

DELINQUENCY AND VICTIMIZATION AMONGST JUVENILES IN THE GORENJSKA REGION

IZA KOKORAVEC, GORAZD MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
iza.kokoravec@um.si, gorazd.mesko@um.si

The paper presents the results of the international Self-Report Delinquency Study (ISR4), which was conducted by a research team from the Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor within the research programme Safety and Security in Local Communities. The key goals of the research are to gain a realistic insight into delinquency and victimization amongst juveniles at the local, national, and international level, and to test criminological theories of delinquency. Focusing on juveniles from the Gorenjska Region we present in more detail the results we reached with the help of bivariate analyses, as well as preliminary findings on delinquency and victimization. We point out the peculiarities of the results and limitations of the study, and in the conclusion give suggestions for further research and the implications of the findings for policy and practice.

1 Uvod

Mladi so naša prihodnost in predstavljajo pomemben podporni steber družbe. Čas odraščanja in še posebno obdobje adolescence je odločilno za razvoj mladih v zrele, odgovorne in spoštljive posameznike, a je hkrati tudi čas soočanja z različnimi izzivi, eksperimentiranja in premikanja družbenih mej (Tomori, 2000). Ne le, da so v tem času mladi najbolj izpostavljeni številnim skušnjavam, tveganjem in razvoju agresivnih ali odklonskih vedenj, temveč je še posebno znano, da stopnja prestopništva običajno doseže vrh v srednji do pozni adolescenci, zato je družba še toliko bolj pozorna na mladoletnike in kakovost njihovega razvoja (Barclay idr., 2007). Prestopništvo se običajno nanaša na različne oblike ponavljajočih se odklonskih vedenj, ki kršijo določena družbena pravila in so za mladoletnike v določenem času, prostoru in družbi ocenjena kot škodljiva (Filipčič, 2015). Pri prestopništvu mladoletnikov nas ne zanimajo le kazniva dejanja ali prekrški, ki so jih storili mladoletniki, temveč tudi druga neprilagojena vedenja (medvrstniško nasilje, kibernetško nasilje, izostajanje od pouka, beg od doma) oz. statusni prekrški, ki so napačni le, če jih izvajajo mladoletniki, ne pa tudi odrasli (vožnja motornih vozil, kajenje tobaka, pitje alkohola, uživanje drog ipd.) (Dekleva, 2010). Raziskovalci, strokovnjaki in drugi družbeni akterji pa niso zaskrbljeni le zaradi razvoja prestopništva med mladimi v času adolescence, temveč tudi zaradi viktimizacije, ki jo lahko doživljajo v tem času. Viktimizacija je definirana kot travmatičen stresni življenjski dogodek, ki lahko na posamezniku, še posebno pa na otrocih in mladoletnikih v tem ranljivem obdobju, pusti številne negativne čustvene, fizične, kognitivne in vedenjske posledice (Turanovic, 2017).

Da bi lahko mlade zaščitili, pripravili ustrezne preventivne ukrepe in strategije, morajo raziskovalci in ostali praktiki dobiti čimbolj realen vpogled v izkušnje in vsakdan mladoletnikov. Tako si poleg uradnih statističnih podatkov policije, sodišč in drugih podatkovnih baz pomagamo tudi z uporabo podatkov iz viktimizacijskih in samonaznanitvenih študij. Na področju kriminoloških raziskav so samonaznanitvene študije postale bistvene, saj zagotavljajo dragocen vpogled v razširjenost tako prijavljenih kot neprijavljenih kaznivih dejanj, osvetljujejo družbeno ozadje mladoletnikov in zagotavljajo dragocene informacije o dejavnikih tveganja in zaščitnih dejavnikih, povezanih s prestopništvom (Enzmann idr., 2010).

Ena izmed dobro poznanih samonaznanitvenih študij na področju mladostniškega prestopništva in viktimizacije je mednarodna študija *International Self-Report Delinquency Study* (ISRSD), katere glavni cilji so preučevati in opisati izkušnje mladostnikov s prestopništvom in viktimizacijo, testirati glavne kriminološke teorije prestopništva ter razviti in podati priporočila za nadaljnjo preprečevanje (ISRSDstudy, n. d.). Študijo so pilotno izvedli leta 1992, sedaj pa poteka že 4. cikel zbiranja podatkov (ISRSD4). V to mednarodno študijo se vsakemu ciklu priključi več držav iz celega sveta, ki oblikujejo svojo nacionalno ekipo in zbirajo podatke s standardiziranim šolskim vprašalnikom med 13–17-letniki. Slovenija je bila nazadnje del 2. cikla študije ISRSD med letoma 2005 in 2007, ko sta v študiji sodelovali Dekleva in Razpotnik (2010) s Pedagoške fakultete, ki sta zbirala podatke v Ljubljani, Celju, Piranu, Kočevju in Jesenicah. Čeprav Slovenija ni sodelovala v ISRSD3, sta približno ob istem času Meško in Bertok (2013) v Sloveniji izvedla študijo *Youth Deviance and Youth Violence: A European Multi-Agency Perspective on Best Practices in Prevention and Control* (YouPrev), s pomočjo katere sta med mladostniki zbirala podatke v Ljubljani in Kranju.

Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru (UM FVV) se je pod vodstvom dr. Gorazda Meška med letoma 2020 in 2023 ponovno priključila k ISRSD4, kjer poleg Slovenije sodeluje še malo manj kot 50 držav. Študija se na UM FVV izvaja v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij (PS VLS). Tokratna študija je zbirala podatke v Ljubljani in Kranju (urbanem okolju) ter za potrebe PS VLS opravila zbiranje podatkov tudi v ruralnem okolju.

V prispevku predstavimo le del zbranih podatkov ISRSD4, in sicer podatke, ki smo jih zbrali v Kranju oz. gorenjski regiji. Najprej predstavimo demografske značilnosti vzorca in druge značilnosti družbenega ozadja mladostnikov, nato pa se osredotočimo na prikaz samonaznanitvenega prestopništva in viktimizacije ter opaznih razlik pri spolu, starosti, razredih in šolski stopnji.

2 Metode

V pričujočem prispevku so prikazani rezultati in deskriptivne ter bivariatne analize le na delu zbranih podatkov iz študije ISRSD4. Prvotni načrt študije je zahteval, da nacionalna ekipa izbere dve mesti in v vsakem v vzorec zajame 900 13–17-letnikov,

vendar se je v primeru Kranja to za nas izkazalo kot težavno. Ker gre v primeru študije ISRD4 za izvedbo vprašalnikov v živo na osnovnih šolah, srednjih šolah in gimnazijah, ker je vprašalnik obsežen, zamuden, občutljive tematike in ker smo bili v Kranju omejeni s številom obstoječih šol, ki v veliki meri niso bile pripravljene na sodelovanje, smo morali območje zbiranja podatkov razširiti iz mesta Kranj na šole v bližnjih okoliških gorenjskih krajih. Vprašalnik zajema vprašanja in vsebine o široki paleti prestopniških vedenj, vključno z lažjimi in resnejšimi prekrški, pa tudi o dejavnih, kot so družinski odnosi, šolske izkušnje, druženja z vrstniki in individualne značilnosti.

Zbiranje podatkov je potekalo med 10. 10. 2022 in 30. 3. 2023 na osnovnih šolah, srednjih šolah in gimnazijah v gorenjski regiji. V vzorec smo zajeli osmošolce in devetošolce v osnovnih šolah ter 1., 2. in 3. letnike srednjih šol oz. gimnazij. Da bi zagotovili reprezentativen vzorec, smo uporabili metodo sorazmernega vzorčenja, v šolah pa smo podatke zbirali s t. i. mešano metodo zbiranja podatkov,¹ saj smo v nekaterih šolah zbirali s fizičnimi vprašalniki, v nekaterih pa s spletno obliko vprašalnika v spletni aplikaciji *LimeSurvey*. V gorenjski regiji smo podatke zbrali na 10 šolah oz. v 45 razredih in v vzorec zajeli 903 mladoletnikov.

2.1 Opis vzorca

Tabela 1 prikazuje demografske podatke vzorca – spol, razred in starost anketirancev. Distribucija vzorca po spolu je enakomerna in le dobra 2 % mladoletnikov se je opredelilo za nebinarne² ali ni odgovorilo. Največ mladoletnikov v vzorcu prihaja iz 9. razreda osnovne šole (24,7 %) in 1. letnika srednje šole/gimnazije (22,1 %). Kot omenjeno v prejšnjem poglavju, smo pri zbiranju podatkov ciljali na starostno skupino mladoletnikov med 13 letom in 17 letom, kar nam je uspelo doseči z razmeroma lepo porazdelitvijo.

80 % ($n = 730$) anketirancev je označilo, da so bili tako oni kot njihovi starši rojeni v Sloveniji, medtem ko je 12,8 % ($n = 116$) mladoletnikov migrantov 2. generacije in 6,3 % ($n = 57$) migrantov 1. generacije. Tisti, ki niso bili rojeni v Sloveniji, so

---

¹ Protokol ISRD4 priporoča zbiranje podatkov le preko spletne aplikacije *LimeSurvey*, vendar smo bili zaradi premajhnega števila računalnikov v računalnicah ali nedostopnosti/polnosti računalnic v nekaterih šolah primorani zbrati podatke tudi s fizičnimi kopijami vprašalnikov.

² Novost, ki jo je vključil ISRD4 – sami smo pustili možnost tega odgovora iz radovednosti.

najpogosteje prihajali iz Bosne in Hercegovine, Kosova, Srbije in Severne Makedonije. Starši anketirancev, ki niso bili rojeni v Sloveniji, pa so najpogosteje prihajali iz Bosne in Hercegovine, Kosova, Srbije, Severne Makedonije in Nemčije.

Tabela 1: Demografski podatki

	<i>n</i>	%
Spol		
Ženski	427	47,3
Moški	456	50,5
<i>Manjkajoči</i>		
Nebinarni	16	1,8
Ni odgovora	4	0,4
Razred		
8. r	133	14,7
9. r	223	24,7
1. l	200	22,1
2. l	189	20,9
3. l	158	17,5
Starost		
< 13	9	1
13	112	12,4
14	200	22,1
15	167	18,5
16	182	20,2
17	171	18,9
> 17	56	6,2
<i>Manjkajoči</i>		
Ni odgovora	6	0,7

Večina mladoletnikov 84,8 % ($n = 766$) živi v nuklearni družini (z obema staršema – četudi sta ločena in preživljajo del časa z enim in del časa z drugim staršem), 13,8 % jih živi le z enim staršem ($n = 125$), le dober odstotek pa jih živi v drugi situaciji ali pa niso odgovorili na vprašanje.

Tabela 2: Verska pripadnost

	<i>n</i>	%
Neveren	287	31,8
Kršćanstvo	511	56,6
Judovstvo	1	0,1
Islam	76	8,4
Budizem	1	0,1
Hinduizem	4	0,4
Drugo	11	1,2
<i>Manjkajoči</i>		
Ni odgovora	12	1,3

Tabela 2 prikazuje versko pripadnost mladoletnikov. Ne preseneča, da je krščanstvo izbralo 56,6 % anketirancev – večina je izbrala, da pripada rimskokatoliški veji – 31,8 % jih je označilo, da ne pripadajo nobeni veri, 8,4 % pa je izbralo, da pripada Islamu (večina ni vedela, kateri veji pripada).

3 Predstavitev rezultatov

V tabeli 3 predstavimo prevalenco devetih vrst viktimizacije, kjer so zapisani le deleži anketirancev, ki so označili, da so v življenju že izkusili navedeno vrsto viktimizacije. Tabela 3 prav tako predstavi rezultate hi-kvadrat testov, s katerimi preverjamo, ali se navedene vrste viktimizacije razlikujejo glede na spol, razrede/letnike in osnovno oz. srednjo šolo/gimnazijo. Pri prevalenci viktimizacije najbolj izstopajo tri oblike: 1) fizična kazen staršev (33,2 %) – od staršev so v življenju prejeli zaušnico, udarec, ali so bili potisnjeni; 2) tatvina (29,3 %) – v življenju so jim že kaj ukradli; in 3) spletne grožnje (20 %) – v življenju jim je nekdo grozil preko družbenih omrežij.

Tabela 3: Prevalenca vrst viktimizacije in hi-kvadrat za spol, razred ter osnovne šole in srednje šole

Viktimizacija			Spol		Razred		Osnovna in srednja šola	
	n	%	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p
Rop	30	3,3	0,376	0,540	5,473	0,242	1,212	0,271
Napad	55	6,1	0,626	0,429	4,551	0,337	0,123	0,725
Tatvina	265	29,3	0,222	0,638	27,139	< 0,001	19,506	< 0,001
Kazniva dejanja iz sovraštva	62	6,9	1,583	0,208	4,050	0,399	0,025	0,874
Sovražni govor (splet)	112	12,4	2,590	0,086	8,762	0,067	6,170	0,013
Spletne grožnje	181	20	1,283	0,257	0,749	0,945	0,001	0,975
Deljenje intimne vsebine	50	5,5	0,470	0,493	6,617	0,158	4,596	0,032
Fizična kazen (starši)	300	33,2	0,116	0,733	1,797	0,773	0,004	0,947
Fizično trpinčenje (starši)	117	13	0,369	0,544	7,965	0,093	0,355	0,551

Skrb vzbujajoče visoki so tudi deleži fizičnega trpinčenja staršev (13 %) – starši so jih v življenju že kdaj udarili s predmetom, silovito udarili, brcnili ali pretepli – in sovražnega govora na spletu (12,4 %) – na družbenih omrežjih so v življenju že prejeli žaljiva sporočila/komentarje o njihovi rasi, narodnosti, veri, spolni usmerjenosti itd. Pregled p-vrednosti hi-kvadratov pokaže, da se anketiranci po spolu ne razlikujejo glede na izkušene oblike viktimizacije oz. sta oba spola enako izpostavljena. Edina p-vrednost, ki je statistično značilna in nakazuje močno povezanost spremenljivk oz. razlikovanje med razredi, se pokaže pri tatvini ($p < 0,001$). Tudi osnovnošolci (OŠ) in srednješolci/gimnazijci (SŠ) se močno

razlikujejo pri izkušnji s tatvino ($p < 0,001$) – 38 % OŠ proti 31,9 % SŠ. Prav tako sta statistično značilni obliki sovražni govor na spletu in deljenje intimne vsebine (obe $p < 0,05$), kar potrди, da obstaja razlikovanje med OŠ in SŠ. Sovražni govor na spletu je že izkusilo 16 % OŠ proti 10,4 % SŠ. Nekdo je delil oz. preposlal intimno vsebino (fotografijo, video) anketiranca v 7,7 % pri OŠ proti 4,3 % SŠ.

Tabela 4: Prevalenca prestopniških dejanj in hi-kvadrat za spol, razred ter osnovne šole in srednje šole

Prestopništvo			Spol		Razred		Osnovna in srednja šola	
	<i>n</i>	%	χ^2	<i>p</i>	χ^2	<i>p</i>	χ^2	<i>p</i>
Grafitiranje	74	8,2	8,134	0,004	6,943	0,139	2,718	0,099
Vandalizem	46	5,1	0,608	0,435	1,884	0,757	0,751	0,386
Tatvina (trgovina)	177	19,6	0,155	0,694	11,445	0,022	0,419	0,517
Tatvina (vozila)	13	2,8	0,002	0,961	0,739	0,946	0,434	0,510
Vlom	20	2,2	0,021	0,885	4,502	0,342	0,150	0,699
Rop	17	1,9	0,180	0,671	6,999	0,136	0,020	0,886
Nošenje orožja	107	11,8	2,591	0,107	1,139	0,888	0,048	0,826
Skupinski pretep	72	8	8,839	0,003	12,601	0,013	4,585	0,032
Napad	38	4,2	0,501	0,479	3,775	0,437	0,472	0,492
Prodaja drog	70	7,8	1,237	0,266	12,824	0,012	4,641	0,031
Deljenje intimne vsebine	53	5,9	0,445	0,505	4,583	0,333	0,112	0,738
Sovražni govor (splet)	76	8,4	11,300	< 0,001	2,377	0,667	0,858	0,354
Spletna goljufija	58	6,4	0,033	0,856	7,632	0,106	4,650	0,031
Hekanje	40	4,4	2,879	0,090	11,559	0,021	0,903	0,342

V tabeli 4 predstavimo prevalenco 14 prestopniških dejanj, kjer so zapisani le deleži anketirancev, ki so označili, da so v življenju že izvedli navedeno prestopniško dejanje. Prav tako so predstavljeni rezultati hi-kvadrat testov, s katerimi preverjamo, ali se navedena prestopniška dejanja razlikujejo glede na spol, razrede/letnike in osnovno oz. srednjo šolo/gimnazijo. Razširjenost prestopništva med mladoletniki iz gorenjske regije je razmeroma nizka. Pri samonaznanjenem prestopništvu med anketiranci najbolj izstopata dve kategoriji: 1) tatvina iz trgovine (19,6 %) – v življenju so že ukradli nekaj malega iz trgovine/veleblagovnice; in 2) nošenje orožja (11,8 %) – v življenju so že nosili orožje kot npr. palico, nož ali pištolo za svojo varnost ali za napad. Pri pregledu *p*-vrednosti hi-kvadratov lahko razberemo, da se večje število prestopniških vedenj razlikuje glede na spol, razred ter osnovno oziroma srednjo šolo. Statistično značilne vrednosti pri spolu potrdijo, da se pri grafitiranju ($p < 0,05$), skupinskem pretepu ($p < 0,05$) in sovražnem govoru na spletu ($p < 0,001$) fantje in dekleta razlikujejo. Pri vseh treh oblikah prestopniških dejanj so se pogosteje udeleževali in o tem poročali fantje. Statistično značilne vrednosti pri

razredu potrdijo, da se pri tatvini iz trgovine, skupinskem pretepu, prodaji droge in hekanju (vse $p < 0,05$) anketiranci razlikujejo glede na to, v katerem razredu/letniku so. Statistično značilne vrednosti pri OŠ in SŠ potrdijo, da se pri skupinskem pretepu, prodaji drog in spletni goljufiji (vse $p < 0,05$) anketiranci razlikujejo glede na to, ali prihajajo iz OŠ ali iz SŠ. OŠ se pogosteje udeležujejo skupinskih preteпов, medtem ko SŠ pogosteje sodelujejo pri prodaji drog ali izvajajo spletne goljufije.

4 Razprava

Predstavljeni prispevek obravnava pomembni vprašanja mladoletniškega prestopništva in viktimizacije, pri čemer se osredotoča na del podatkov iz mednarodne študije ISRD4, ki je med drugim zajela mladoletnike iz gorenjske regije. Raziskava razkriva, da je viktimizacija med mladoletniki precej pogosta. Najbolj izstopajoča vprašanja se nanašajo na fizično kaznen staršev, tatvino in spletne grožnje. Več kot tretjina mladoletnikov je poročala, da so že bili fizično kaznovani od staršev oz. so prejeli zaušnico ali udarec ali bili potisnjeni. Razlike glede na spol so relativno majhne, pri čemer so fantje in dekleta enako izpostavljeni različnim oblikam viktimizacije. Razlike pa se pojavljajo glede na razred in šolsko stopnjo, kjer imajo SŠ manj izkušenj s tatvino oz. so bili manjkrat žrtve kraje kot OŠ. Razlike obstajajo tudi med OŠ in SŠ v primerih sovražnega govora na spletu in deljenja intimne vsebine. Prevalenca prestopniških dejanj med mladoletniki je relativno nizka. Najpogostejši prestopniški vedenji sta tatvina iz trgovine in nošenje orožja. Razlika v spolu je očitna pri nekaterih prestopniških dejanjih (grafitiranje, skupinski pretep in sovražni govor prek spleta), pri katerih fantje poročajo o večji udeležbi. Razlike se pojavljajo tudi glede na razred in šolsko stopnjo, pri čemer je tatvina iz trgovine bolj pogosta pri OŠ, medtem ko SŠ pogosteje poročajo o sodelovanju pri prodaji drog in izvajanju spletnih goljufij.

Predstavitev podatkov je v tem prispevku zelo kratka in jedrnata ter še zdaleč ne pokrije vseh tem, katerih se dotakne vprašalnik, kakor se tudi ne uspe poglobiti v razne dejavnike, ki bi lahko vplivali na pojav in razvoj prestopništva in viktimizacije med mladoletniki. V prihodnje bodo potrebni natančnejši pregledi in izvedba multivariatnih statističnih analiz podatkov. Vendar vseeno s pregledom razširjenosti teh dveh pojavov in razlik v demografskih dejavnikih (spolu, razredih in šolski stopnji) ponuja prispevek dragocen vpogled v stanje na Gorenjskem. Predvsem skrb vzbujajoče so informacije o visoki stopnji fizičnega kaznovanja in trpinčenja v

družini ter tatvine in spletne grožnje, ki jih mladi doživljajo. Tatvina iz trgovine, kot najpogosteje samonaznanjena kategorija prestopništva, ne preseneča, saj se veliko mladoletnikom ne zdi nič posebnega, če ukradejo neko malenkost, ker se pogosto radi preizkusijo z nekim manjšim tveganim dejanjem in kršitvijo zapisanih pravnih in moralnih pravil. Zaznane razlike glede na spol, razred in šolsko stopnjo kažejo na potrebo po ciljanih preventivnih programih. Rezultati te raziskave lahko služijo kot osnova za razvoj preventivnih ukrepov in politik ter kot podpora pri oblikovanju ciljnih programov za zmanjšanje viktimizacije in prestopništva med mladoletniki.

Literatura

- Barclay, E., Hogg, R. in Scott, J. (2007). Young people and crime in rural communities. V E. Barclay, J. F. Donnermeyer, R. Hogg in J. Scott (ur.), *Crime in rural Australia* (str. 100–114). Federation Press.
- Dekleva, B. (2010). Mladinsko prestopništvo v Sloveniji v mednarodni primerjavi. *Socialna pedagogika*, 14(4), 383–404.
- Dekleva, B. in Razpotnik, Š. (2010). Slovenia. V J. Junger-Tas, I. H. Marshall, D. Enzmann, M. Killias, M. Stekete in B. Gruszczynska (ur.), *Juvenile delinquency in Europe and beyond* (str. 327–340). Springer. doi:10.1007/978-0-387-95982-5
- Enzmann, D., Marshall, I. H., Killias, M., Junger-Tas, J., Stekete, M. in Gruszczynska, B. (2010). Self-reported youth delinquency in Europe and beyond: First results of the Second International Self-Report Delinquency Study in the context of police and victimization data. *European Journal of Criminology*, 7(2), 159–183. doi:10.1177/1477370809358018
- Filipčič, K. (2015). Mladoletniško prestopništvo. V A. Šelih in K. Filipčič (ur.), *Kriminologija* (str. 405–432). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- ISRStudy. (n. d.). *International Self-Report Delinquency Study*. <https://isrstudy.org/>
- Meško, G. in Bertok E. (2013). *Mladoletniško prestopništvo: Nacionalno poročilo projekta YouPrev*. Fakulteta za varnostne vede.
- Tomori, M. (2000). Psihosocialni dejavniki pri mladoletniškem prestopništvu. V A. Šelih (ur.), *Prestopništvo in odklonsko vedenje mladib* (str. 89–112). Bonex.
- Turanovic, J. J. (2017). Juvenile victimisation. V C. J. Schreck (ur.), *The Encyclopedia of Juvenile Delinquency and Justice* (str. 102–124). John Wiley & Sons, Inc.